

Г1алг1ай республика
Мог1албика район
Инаркьера № 12 йола ишкол

2 классе 2023-2024 дешара шера г1алг1ай мотт хьехара йола балха программа

Д1акхетора каьхат.

Программа оттаяьй ФГОСа компоненташца ювза а яь, г1алг1ай мотт хьехара Г1алг1ай республика дешара министерство хетаяьча хьокхама программага хьежжа 4 класса г1алг1ай мотт хьехара долча дешара книжках. Книжка чулоацам оттабаьраш: К.А.Гагиев, Н.Д.Котиева, Оздоев, А.О. Мальсагов. Арахийцад книжка тоа а даь кхозлаг1а 2009 шера «Сердало» яхача издательство-256 оаг1ув.

Юхьянцарча классашка дешара урокаш хьехаш болча хьехархошта хьалхашка доккхий а бехктохкаме а декхаращ латт: дешархой шаьра, нийса, кхетадеш, кьоастандеш деша 1омабар; дешара книжкаш т1арча произведеней чулоацам бовзийтар а цар керттера уйла йовзийтар а.

4 класса дешара книжка чулоацам 10 дакьах латт:

«Даьй – мохк-Г1алг1айче»-8 сахьат ;

«Хьамсара 1алама сурташ»-4 сахьат ;

«Кьахьегам, г1улакх, эздел-доттаг1ий ба» -8 сахьат ;

«Халкьа багахбувцам»- 9 сахьат;

«Машарай доттаг1алай т1ехьа» -7 сахьат;

«Г1алг1ай йоазонхой»- 12 сахьат;

«Дувца вай ноаноех лаьца»- 4 сахьат;

«Хьамсара 1алама сурташ»- 9 сахьат;

«Эрсий йоазонхой»-5 сахьат;

«Классал арахьа дешар»-5 сахьат.

Эрсий йоазонхой произведенеш юкьеяхьара ма1ан да г1алг1ай эрсий литература в1аши ювзаяра, метта к1оагалонаш, хозал тахкар, шинна метта безам т1абахийтар, сага кхетаме мел лоарх1а да цу литература чулоацамо хьехар берашта д1ахайтар.

Государственное бюджетное образовательное учреждение
«Средняя общеобразовательная школа №12 с.п. Инарки имени А.М. Котиева»
Малгобекского района РИ

Рассмотрено Руководитель методического объединения учителей _____ _____/Картоева М.И./ ФИО «__» _____ 2023 г	Согласовано Заместитель директора по УВР _____/Барахоева З.А./ ФИО «__» _____ 2023 г	Утверждаю Директор _____/Саутиева А.И./ ФИО от «__» _____ 2023 г
---	---	--

Г1алг1ай мотт хьехара йола балха программа

Класс : 2 «__».

Программа оттаяр : Кьомурзой Т.А.

Сахьатий боарам:

Шера 68 сахьат.

К1ира 2 сахьат.

План оттаяйь ФГОСа положенеца а декхарашца а ювзаяь книжка программах «Г1алг1ай мотт». Оттадаьраш: К. А. Гагиев, Н. Д. Котиева, Р.И.Оздоев, Магас издательство «Сердало» 2009 шу.

Инаркье, 2023 шу.

Г1алг1ай республика
Мог1албика района
Инаркьера № 12 йола ишкол

2 классе 2023-2024 дешара шера г1алг1ай мотт хъехара йола балха программа

Д1акхетора каьхат.

Программа оттаяьй ФГОСа компоненташца ювза а яь, г1алг1ай мотт хъехара Г1алг1ай республика дешара министерство хетаяьча хьокхама программа хъежжа 4 класса г1алг1ай мотт хъехара долча книжках. Книжка чулоацам оттабаьраш: К.А.Гагиев, Н.Д.Котиева, Оздоев Р. И Арахийцад книжка тоа а даь кхозлаг1а 2009 шера Магас г1алара «Сердало» яхача издательство-240 оаг1ув.

Г1алг1ай метто, эрсий метто санна, метта 1илман дакъа а ший ма1анна а йоккха моттиг д1алоац. Цун дешарца а кхетамца а бераш кхедара доккха практически ма1ан да. Наьна метто юкьелоац дешархой патриотизма а, кхыча къамашца 1имерза а, эзди а хилара уйлашца кхетадеш кхедара маьхала торонаш.

Школе наьна мотт 1омабара керттера 1алашонаш я дешар дика ховш дешархой кийчбар, багах деча а, йоазон а къамаьлах кхоачам болаш, пайда эца ховш уж кийчбар. Программа ФГОСаца ювзаяь я. Из лаьрх1а я к1ира 2 сахьат г1алаг1ай мотт хъехаш йолча ишкола учебни планаца кхоачашье. Шера 68 сахьат хул.

Программа лерх1амаш да:

- дешархошта шоай наьна мотт безалургболча тайпара дешара болх дика оттабе;
- орфографехи, пунктуацехи, морфологехи, фонетикахи кхетам бала;
- метта 1илам 1омаде, г1алг1ай меттах бола кхетам шербар, к1оаргбар;
- г1алат ца деш йоазув де, сочинени, изложени язье бераш 1омаде;
- дешара кхетам лакхбе, 1омадаь ховр нийса д1аязде, ший уйлаш, шийна хетар, ховр дешархочо нийса д1аяздергдолаш говзал кхеяр.

Программа чулоацам шера ба. Укх юкье я фонетика, графика, йоазув, дешар, орфоэпи, орфографи, деша оттам. Урока чулоацама юкье, тар ма лу, дешара а воспитательни лоарх1ам бола материалаш яхийтай. Уж дукхаг1ьяраш г1алг1ай багахбувцама юкьера, художественни произведенеш г1ара я. Книжка курс кхаь разделах латт: кхоалаг1ча классе дийшар кердадаккхар (оазаш, алапаш, предложени, кертера, кертерза маьженаш), деша оттам, къамаьла доакьош.

Грамматика хьабкьехьа кхоачаш де деза декхараш:

- 1) оазех, алапех кхетам балар;
- 2) орфографически минимум лакхьяр;
- 3) предложени кертера маьженаш йовзийтар;

- 4) къамаъла доакъош довзийтар;
- 5) дувзадена къамаъл шаърдар;
- 6) кхоллама балхаш увтгаде 1омабар:
 - а) сочинени миниатюра;
 - б) изложени-зарисовка;
 - в) суртах лаъца дувцар оттадар;
 - г) кицах лаъца сочинени-миниатюра язъяр.

Ц1ердеша а, белгалдеша а, хандеша а тохкама хъокхам ба книжка т1а.

Х1ара темах массахк тайпара де йиш йолаш йоазон балхаш да. Изложени тексташ я упражненешка. Сочинени оттае сурташ да книжка оаг1онаш т1а. Хъехархой торо хургъя ший берий кхетамга хъежжа, тахка езаца, е д1ач1оаг1ъе езаца бокъонашка хъежж, а шийна мегаргйола текст хъакъоастае. Бераша каст-каста язде деза суртий диктант, харжара, тохкама, д1акхетора, кхоллама диктанташ.

Книжка программни материал укх разделах латт

№ арг1.	Раздела тема	Сахъатий боарам
1	Хъалха 1омадаър кердаакхар.	17 с.
2	Предложени.	8 с.
3	Къамаъла доакъош. Ц1ердош.	15 с.
4	Белгалдош.	4 с.
5	Таърахъдош.	2 с.
6	Ц1ерметтдош.	2 с.
7	Хандош.	9 с.
8	Куцдош.	2 с.

Шера бе безаш 9 йоазон болх ба: царех диктант- 9; изложени- 2, сочинени 1.

Йиълаг1а класс чакхйоалаш дешархошта ха деза дешай фонетически, синтаксически, морфологически тохам бе. Деша оттамах дош декъа ха деза. Мукъеи мукъазеи оазаш, зовнеи къореи мукъаза оазаш, й1аъхеи лоацеи мукъаза оазаш къоастае. Шекон мукъеи мукъазеи оазаш белгалъю алапаш юкъедола дешаш нийса язде, доалара дешаш нийса язде ха деза. Дика кхетам хила беза шола, шолха, шола-шолхача алапех. Дешдакъа хъахилар, дош нийса сехъадакхар, предложенех, предложене чу дешай бувзамах, предложене маъженах шедар ха деза. Иштта дика ховш, шоайла атта къоастадеш хила деза къамаъла доакъош, цар таърахъашца, классашца, дожарашца хувцадалар. Цхъантайпарча маъженах, царна юкъерча хоттаргах, цига оттадеча сецара хъараках кхетам хила беза.

2 классе г1алг1ай мотт хьехара календарни тематически план.

№ арг1.	Лерх1а ха	Хинна ха	Сахьа тий массал	Урока тема	Дешара балха кертера тайпаш, дешархочун ха дезара лерх1ам.
1			1	Хьалха 1омадаър кердадаккхар. Хьалха 1омадаър кердадаккхар.	Кхоалаг1ча классе 1омадаър кердадаккхар. Мукъеи мукъазеи, кьореи зовнеи, й1аьхеи лоацеи,шола, шолха, шола-шолха оазаш къестаяр. Предложене кертереи кертерзеи маьженаш, къамьла доакьош хар. Деша оттамах ховр кердадаккхар.
2			1	Доалареи юкьареи ц1ердешаш.	Доалареи юкьареи ц1ердешаш довзар, доалара ц1ердешаш яздара бокьо хар, уж юкье долаш предложенеш оттаяр.
3			1	Оазаш алапаш.	Оазаш алапаш в1аши дистар, алфавитах бола кхетам шербар. Шекон мукъа, мукъаза оазашца дола дешаш яздара бокьонаш хар.
4			1	Мукъеи мукъазеи оазаш.	Мукъеи мукъазеи оазех бола кхетам шербар. Дешдакъа хьаде, дош сехьадаккха, фонетически тохкам бе хар. Маца белгалъю мукъача алапо ши оаз хар.
5			1	Йаьхеи лоацеи мукъа оазаш.	Лоаца мукъа оазаш йола дешаш нийса язде хар, шекон мукъа оазаш йола дешаш нийса д1аяздара бокьонаш хар.
6			1	Зовнеи кьореи мукъаза оазаш.	Зовнеи кьореи оазаш йовза, уж юкье йола дешаш нийса яздара бокьонаш хар. Фонетически тохкам бе хар.
7			1	Диктант.	Кердаяьха бокьонаш дага а лувцаш д1аоала текст нийса д1аязъяр. Т1адуллараш нийса кхоачашдар.
8			1	Г1алаташцара болх. В1аши духьала нийслуш йола зовнеи кьореи оазаш.	Г1алаташ тахка, г1алаташ даь дешаш нийса язде хетаяь бокьонаш хар. В1аши духьала нийслуш йола зовнеи кьореи оазаш йовзар, уж юкье йолаш дола дешай масалаш кхувлар.
9			1	Шола мукъаза оазаш-алапаш.	Шола мукъаза оазаш белгалъю алапаш юкье дола дешаш нийса д1аяздар, нийса сехьадахар. Фонетически тохкам бе хар.
10			1	Шолха алапаш.	Шолха алапашца дола дешаш нийса яздар, уж в1аши тувла ца дар.
11			1	Шола-шолха алапаш.	Шола-шолха алапашца дола дешаш хар, уж сехьадахара бокьонаш хар, цу алапашца долча дешай масалаш кхувлар. Фонетически тохкам бе хар.
12			1	Алап й.	Алап й деша хьалха а (йи, йо) т1ехьа а дола дешаш хар, уж нийса яздар.
13			1	Йиш хоадора а кьоастора а хьаракаш (ь,ь).	Йиш хоадора а кьоастора а хьаракаш шоайла в1аши тувла ца дар, уж юкье дола дешаш хар, нийса яздар, цар масалаш кхувлар. Фонетически тохкам бе хар.
14			1	Диктант.	1омаяь бокьонаш дага а лувцаш д1аоала текст нийса д1аязье, т1адуллараш нийса кхоачашде хар.

15			1	Галаташцара болх. Дешдакъя.	Галаташ тахка, галаташ даь дешаш нийса язде хетаяь бокьонаш хар. Цу бокьонашта доагla масалаш доаладе хар. Дешдакъя хьахилара бокьо хар, деша ца мас дешдакъя да хара бокьо йоалае хар, дешаш нийса сехьадахар.
16			1	Деша овла.Цхьа овла бола дешаш.	Деша овлах кхетам хилар, цхьа овла бола дешаш малагlаш да хар, масалаш доаладар, овла белгалбаккха хар.
17			1	Деша чаккхе.	Деша чаккхех кхетам хилар, деша чаккхе хьалаха а, белгалъе а, хувца а хар.
18			1	Дешхьалхе.	Дешхьалхех кхетам хилар, из йовзар деша юкье, хьакьоастае хар, белгалъяр, из тlатохарца керда дешаш хьаде хар. Масалаш доаладар, предложенеш отгаяр.
19			1	Суффикс.	Суффиксах кхетам хилар, из йовзар деша юкье, хьакьоастае хар, белгалъяр, из тlатохарца керда дешаш хьаде хар. Масалаш доаладар, предложенеш отгаяр.
20			1	Изложени.	Текст оттаяьча планага хьежжа дlаязье хар, дувзаденна къамаьл йоазонца дувца хар, lомаь орфографически бокьонаш йоазув деш дагалувца хар.
21			1	Предложени. Галаташцара болх. Предложени.	Галаташ тахка, галаташ даь дешаш нийса язде хетаяь бокьонаш хар. Цу бокьонашта доагla масалаш доаладе хар. Предложенех кхетам хилар. Яьржа, яьржанза, цхьалхане, чоалхане предложенех юкьара кхетам хилар.
22			1	Дувцареи,хаттареи,айдареи предложенеш.	Предложене тайпаш хар, уж кхоачалуча оттаду хьаракаш хар. Уж предложенеш оттае а, дувцара къамаьла юкье кхувла а , дlаязье а хар.
23			1	Предложене кертереи кертерзеи маьженаш.	Предложени маьженаш хар, уж нийса хаттар а оттадеш предложене чу белгалъяха а хар, схема е, хаттарашца дешай бувзам гучабаккха а хар.
24			1	Цхьантайпара маьженаш йола предложенеш.	Цхьантайпарча предложене маьженах кхетам хилар, уж чуйола предложенеш оттае хар, къамаьла юкьекхувлар, сецара хьаракаш оттаду бокьонаш хар.
25			1	Предложене цхьантайпарча маьженашта юкье <u>а,е,и</u> , яха хоттаргаш.	Предложене цхьантайпарча маьженашта юкье <u>а,е,и</u> , яха хоттаргаш яздара бокьонаш хар, царна юкье сецара хьаракаш оттадара бокьонаш хар.
26			1	Хоттаргаш <u>а, е</u> .	Хоттаргаш а, е дола предложенеш оттае хар, дlаязьяр, царна юкье сецара хьаракаш маца оттаду хар.
27			1	Диктант.	lомаь бокьонаш дага а лувцаш дlаоала текст нийса дlаязье, тlадуллараш нийса кхоачашде хар.
28			1	Галаташцара болх. Хоттарг и .	Галаташ тахка, галаташ даь дешаш нийса язде хетаяь бокьонаш хар. Цу бокьонашта доагla масалаш доаладе хар. И яхача хоттаргаца йола предложенехкхетам хилар, сецара хьарак маца оттаду хар.
29			1	А, е, и яха хоттаргаш долча предложене цхьантайпарча маьженашта юкье сецара	А, е, и яха хоттаргаш долча предложене цхьантайпарча маьженашта юкье сецара хьаракаш маца оттаду хар. Уж санна йола предложенеш оттае хар,къамаьла юкье кхувлар, нийса дlаязьяр.

				хъаракаш.	
30			1	Къамаъла доакъош. Къамаъла доакъош. Кердааккхар.	Къамаъла доакъоох кхетам хилар, бокъонаш хар, масалаш кхувлар, предложенеш оттаяр. Нийса хаттараша оттадеш уж предложене чу къоастае хар. Предложене маъженаша къамаъла доакъоши вџаши дџста, къестаде хар.
31			1	Цџердош .Юкъара кхетам.	Цџердешах кхетам хилар, уж предложене чура нийса хъалахар, малагџа маъже хул хар.
32			1	Цџердешай таърахъашца хувцадалар.	Цџердешаш таърахъашца хувца, чаккхенаш нийса язъе хар.
33			1	Цџердешай классаш. Сочинени.	Цџердешай классех кхетам хилар, уж къоастае хар, гойтамаш нийса кхувлар.
34			1	Гџалаташцара болх. Цџердешай дожарашца хувцадалар.	Цџердешай дожарех кхетам хилар. Легар фуд хар. Цџердешаш нийса, хаттарашка хъежжа легаде а дџаязде а хар. Предложене чу цџердешай дожар нийса къоастадар.
35			1	Цџера дожар.	Цџера дожаре латгача дешай хаттараш а белгалонаш а хар. Чаккхе нийса дџаязъяр, белгальяккхар. Предложене чу цџердешай дожар нийса къоастадар.
36			1	Доала дожар.	Доала дожаре латгача дешай хаттараш а белгалонаш а хар. Чаккхе нийса дџаязъяр, белгальяккхар. Предложене чу цџердешай дожар нийса къоастадар.
37			1	Лура дожар.	Лура дожаре латгача дешай хаттараш а белгалонаш а хар. Чаккхе нийса дџаязъяр, белгальяккхар. Предложене чу цџердешай дожар нийса къоастадар.
38			1	Изложени.	џомаъ бокъонаш дага а лувцаш дџаоала текст нийса дџаязъе, тџадуллараши нийса кхоачашде хар.
39			1	Гџалаташцара болх. Дера дожар.	Гџалаташ тахка, гџалаташ даъ дешаш нийса язде хетаяъ бокъонаш хар. Дера дожаре латгача дешай хаттараш а белгалонаш а хар. Чаккхе нийса дџаязъяр, белгальяккхар. Предложене чу цџердешай дожар нийса къоастадар.
40			1	Кечала дожар.	Кечала дожаре латгача дешай хаттараш а белгалонаш а хар. Чаккхе нийса дџаязъяр, белгальяккхар. Предложене чу цџердешай дожар нийса къоастадар.
41			1	Хотталура дожар.	Хотталура дожаре латгача дешай хаттараш а белгалонаш а хар. Чаккхе нийса дџаязъяр, белгальяккхар. Предложене чу цџердешай дожар нийса къоастадар.
42			1	Меттига дожар.	Меттига дожаре латгача дешай хаттараш а белгалонаш а хар. Чаккхе нийса дџаязъяр, белгальяккхар. Предложене чу цџердешай дожар нийса къоастадар.
43			1	Дустара дожар.	Дустара дожаре латгача дешай хаттараш а белгалонаш а хар. Чаккхе нийса дџаязъяр, белгальяккхар. Предложене чу цџердешай дожар нийса къоастадар.
44			1	Цџердешай дукхален таърахъ.	Цџердешаш таърахъашца хувца, чаккхенаш нийса язъе хар. Цџердешай морфологически тохкам бе хар.
45			1	Диктант.	џомаъ бокъонаш дага а лувцаш дџаоала текст нийса дџаязъе, тџадуллараши нийса кхоачашде хар.
46			1	Гџалаташцара болх. Дожарех џомадаър	Гџалаташ тахка, гџалаташ даъ дешаш нийса язде хетаяъ бокъонаш хар.

				ч1оаг1дар.	Предло-жене чу ц1ердешай дожар нийса кьоастадар. Ц1ердешай морфологически тохам бе хар.
47			1	Белгалдош. Белгалдош. Кердаакхар.	Блгалдешах кхетам хилар. Уж хаттарашца предложене юкьера хьалеа хар, дувцара кьамаьла юкьекхувлар.
48			1	Ло1амеи ло1амзеи белгалдешаш.	Ло1амеи ло1амзеи белгалдешай белгалонаш хар, уж кьестадар, дувцара кьамаьла юкьекхувлар.
49			1	Белгалдешай таьрахьашцеи классашцеи хувцадалар.	Белгалдешай хувцадаларах кхетам хилар, масалаш доаладар.
50			1	Изложени.	1омаяь бокьонаш дага а лувцаш текст нийса д1аязье, т1адулларах нийса кхоачашде хар.
51			1	Г1алаташцара болх. Белгалдешай дожарашца хувцадалар.	Г1алаташ тахка, г1алаташ даь дешаш нийса язде хетаяь бокьонаш хар. Предло-жене чу таьрахь, класс нийса кьоастаяр. Белгалдеша морфологически тохам бе хар.
52			1	Таьрахьдош. Таьрахьдош. Юкьара кхетам.	Таьрахьдешах кхетам хилар. Уж хаттарашца предложене юкьера хьалеа хар, дувцара кьамаьла юкьекхувлар. Таьрахьдешаш нийса д1аязде хар.
53			1	Массалии арг1ани таьрахьдешаш.	Массалии арг1ани таьрахьдешах кхетам хилар. Уж тайпах декьа хар, предложене юкьера хьалаха а нийса д1аязде а хар.
54			1	Ц1ерметтдош. Ц1ерметтдош. Юкьара кхетам.	Ц1ерметтдешах кхетам хилар. Уж хаттарашца предложене юкьера хьалеа хар, дувцара кьамаьла юкьекхувлар. Ц1ерметтдешаш нийса д1аязде хар.
55			1	Ц1ерметтдешай легар.	Ц1ерметтдешай легаде хар. Хаттарашка хьежжа чаккхенаш хувца а нийса д1аязье а хар.
56			1	Диктант.	1омаяь бокьонаш дага а лувцаш д1аоала текст нийса д1аязье, т1адулларах нийса кхоачашде хар.
57			1	Хандош. Г1алаташцара болх. Хандош. Юкьара кхетам.	Г1алаташ тахка, г1алаташ даь дешаш нийса язде хетаяь бокьонаш хар. Предло-жене чу ц1ерметтдеша таьрахь, дожар нийса кьоастадар. Хандешах кхетам хилар. Из предложене чура нийса хаттар а оттадеш хьалаха хар. Кьамаьла юкье кхувлар.
58			1	Хандеша белгалза форма.	Хандеша белгалза формах кхетам хилар. Из предложене чура нийса хаттар а оттадеш хьалаха хар. Кьамаьла юкье кхувлар.
59			1	Хандеша ханаш.	Хандеша ханаш йовзаш хилар, уж хаттарашца кьоастаяр. Предложене чура хандеша ха белгальякхар.
60			1	Хандеша йола ха.	Хандеша йолча хана кхетам хилар. Цун хаттар а белгало а хар.
61			1	Хандеша яха ха.	Хандеша яхача ханах кхетам хилар. Цун хаттараш а белгалонаш а хар.

					Предложене чура хандешай ха кьоастае хар.
62-63			2	Хандеша хургйола ха.	Хандеша хургйолча хана кхетам хилар. Цун хаттараш а белгалонаш а хар. Предложене чура хандешай ха кьоастае хар.
64			1	Контролни диктант.	1омаь бокьонаш дага а лувцаш д1аоала текст нийса д1аязье, т1адулларащ нийса кхоачашде хар.
65-66			2	Г1алаташцара болх. Дацардешаш ца, ма хандешашца нийса яздар.	Г1алаташ тахка, г1алаташ даь дешаш нийса язде хетаяь бокьонаш хар. Предло-жене чу ц1ердешайи белгалдешайи таьрахь, дожар нийса кьоастадар, хандеша ха кьоастаяр. Дацардешах кхетам хилар. Из предложене чу юкьекхувлар, хандеша ма1ан мишта хувцалу хар.
67-68			2	Куцдош. Куцдош. Юкьара кхетам.	Куцдешах кхетам хилар. Предложенена юкьекхувлар, цо бу болх хар, из хьалаха хар. Предложени синтаксически а морфологически а тохкам бе хар.